

Riksrevisionens rapport om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen

---

Sammanfattning

Utskottet föreslår att riksdagen lägger regeringens skrivelse 2016/17:51 till handlingarna. Vidare föreslår utskottet att riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar, och att riksdagen tillkännager detta för regeringen.

Behandlade förslag

Regeringens skrivelse 2016/17:51 Riksrevisionens rapport om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen.

Två yrkanden i följd motioner.

Innehållsförteckning

Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Riksrevisionens rapport om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen	5
Särskilt yttrande	9
Felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen, punkt 1 (S, MP)	9
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	10
Skrivelsen	10
Följdmotionerna	10

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Därmed bifaller riksdagen motionerna

2016/17:3582 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD) och

2016/17:3587 av Linus Bylund m.fl. (SD).

2. Skrivelsen

Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:51 till handlingarna.

Stockholm den 2 februari 2017

På socialförsäkringsutskottets vägnar

Fredrik Lundh Sammeli

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Fredrik Lundh Sammeli (S), Johan Forssell (M), Mikael Cederbratt (M), Phia Andersson (S), Lars-Arne Staxäng (M), Solveig Zander (C), Rickard Persson (MP), Kerstin Nilsson (S), Linus Bylund (SD), Aron Modig (KD), Teresa Carvalho (S), Patrik Engström (S), Tina Ghasemi (M), Christina Höj Larsen (V), Mathias Tegnér (S), Paula Bieler (SD) och Fredrik Malm (L).

Redogörelse för ärendet

I detta betänkande behandlar utskottet regeringens skrivelse 2016/17:51 Riksrevisionens rapport om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen.

Riksrevisor Margareta Åberg med medarbetare informerade utskottet om rapporten den 10 november 2016.

Två motioner har väckts med anledning av skrivelsen.

Utskottets överväganden

Riksrevisionens rapport om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen. Riksdagen lägger skrivelse 2016/17:51 till handlingarna.

Riksrevisionens granskning

Riksrevisionen har granskat regeringens och Försäkringskassans arbete med att motverka felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen under perioden 2012–2015. Granskningen inriktades på förmånerna assistansersättning, bostadsbidrag, sjukersättning, föräldrapenning och tillfällig föräldrapenning. Förmånerna står för hälften av försäkringsutgifterna för hälften av de utbetalningar som blir fel och för drygt 70 procent av det belopp som Försäkringskassan kräver tillbaka varje år.

Riksrevisionens samlade bedömning är att regeringen och Försäkringskassan under den aktuella perioden prioriterade ned arbetet mot felaktiga utbetalningar, trots att studier visat på omfattande fel och att nivån på återkraven varit låg. I stället verkar kundnöjdheten och snabbhet i handläggningen i utbetalningarna ha prioriterats fram till 2015.

Riksrevisionen anser att det krävs kunskap om omfattningen av felaktiga utbetalningar och att detta är viktigt både för att kunna prioritera insatser och för att uppskatta om insatserna har lett till önskad effekt. Den senaste mätningen gjordes 2010 med en metod som används internationellt men som inte är exakt. Därefter har varken regeringen eller Försäkringskassan genomfört eller efterfrågat någon ny undersökning som kan visa på storleken av felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen. Riksrevisionen kan därför inte ta ställning till hur väl Försäkringskassan lyckats i det arbete som myndigheten ändå utfört för att minimera felaktiga utbetalningar, vilket är en brist. Riksrevisionen anser också att myndighetssamverkan försvåras av att kraven på samverkan varierar i myndigheternas instruktioner.

Riksrevisionen rekommenderar regeringen att

- se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på de felaktiga utbetalningarna.

Riksrevisionen rekommenderar Försäkringskassan att

- genomföra en mätning av de totala felaktiga utbetalningarna och därefter regelbundet göra nya mätningar
- påbörja ett utvecklingsarbete för att minska osäkerheten i mätningarna av storleken på de felaktiga utbetalningarna
- mäta effekten (cost-benefit) i insatser för att minska felaktiga utbetalningar
- se till att prioriteringar inom arbetet mot felaktiga utbetalningar inte leder till att delområden som återkravsverksamheten nedprioriteras
- ta fram serviceåtaganden för återkravsärenden.

Skrivelsen

Regeringen delar Riksrevisionens uppfattning om att Försäkringskassans arbete med att motverka felaktiga utbetalningar bör följas upp ytterligare, men anser att det saknas belägg för att konstatera att detta arbete har prioriterats ned under perioden.

Regeringen delar även Riksrevisionens uppfattning om att det finns fördelar med att känna till omfattningen av felaktiga utbetalningar, men anser att det går att bedöma Försäkringskassans respektive regeringens arbete med att motverka felaktiga utbetalningar utan att göra en övergripande uppskattning av omfattningen. Regeringen följer årligen Försäkringskassans kontrollverksamhet och dess resultat men har inte efterfrågat beräkningar av kostnads-effektiviteten för de kontrollinsatser som har genomförts. I skrivelsen anges att det är komplicerat att bedöma effektiviteten i och kostnaden för kontrollerna eftersom en stor del av dem är inbyggda i och utgör en del av handläggningen. I skrivelsen anges även att statistik visar att antalet kontrollutredningar har minskat samtidigt som antalet kontrollutredningar som leder till att en åtgärd vidtas har ökat. Detta indikerar enligt regeringen att kontrollerna har blivit mer effektiva.

Enligt regeringen bedriver Försäkringskassan ett aktivt arbete med att motverka felaktiga utbetalningar genom att t.ex. utveckla riskbaserade kontroller och säkerställa kontrollmoment i handläggningen, motverka brottslighet inom assistansersättningen, automatisera förmåner samt utveckla metoder för riskprofilering för att kunna göra mer effektiva insatser.

Vad gäller regeringens arbete lämnas löpande uppdrag till Försäkringskassan för att säkerställa korrekta utbetalningar. Försäkringskassan har även tillförts extra medel för att motverka att assistansersättningen överutnyttjas. Regeringen pekar också på att det pågår flera utredningar inom området. Delegationen mot överutnyttjande av och felaktiga utbetalningar från välfärdsystemen (dir. 2016:60) arbetar med förslag till bl.a. mål och resultatindikatorer i syfte att möjliggöra en samlad uppföljning av de insatser som genomförs av olika myndigheter och resultaten av dessa, att ta fram omfattande studier och att redovisa orsakerna till de felaktiga utbetalningarna. Delegationens arbete ska främja samverkan mellan myndigheter och att de samordnar sin verksamhet för att motverka överutnyttjande och felaktiga

utbetalningar. Vidare har en särskild utredare fått i uppdrag att se över tillämpningen och effekterna av både bidragsbrottslagen och lagen om underrättelseskyldighet vid felaktiga utbetalningar i välfärdssystemen (dir. 2016:61). Regeringen har också föreslagit att uppgifter på individnivå i arbetsgivardeklarationen ska lämnas löpande till Skatteverket i stället för en gång per år (prop. 2016/17:58). Försäkringskassan kommer därigenom att få tillgång till betydligt mer aktuella inkomstuppgifter för varje individ. Dessutom följer utredningen Organiserad och systematisk ekonomisk brottslighet mot välfärden (dir. 2015:96) upp och utvärderar bl.a. informationsutbytet mellan brottsutsatta eller på annat sätt berörda myndigheter.

Regeringen delar inte Riksrevisionens uppfattning om att variationer i kraven på myndighetssamverkan i olika myndigheters instruktioner har gjort det svårare att motverka felaktiga utbetalningar.

Regeringen anser att granskningsrapporten är slutbehandlad genom skrivelserna.

Motionerna

I kommittémotion 2016/17:3582 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD) begärs ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar. Enligt motionärerna bör fusk och felaktiga utbetalningar motverkas i så stor utsträckning som möjligt. Försäkringskassan bör därför mäta storleken på de felaktiga utbetalningarna.

Linus Bylund m.fl. (SD) begär i kommittémotion 2016/17:3587 ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar. Motionärerna anser att Riksrevisionens rekommendation till regeringen bör höras och att Försäkringskassan bör mäta och redovisa resultaten årsvis.

Utskottets ställningstagande

Socialförsäkringen syftar till att skapa ekonomisk trygghet vid bl.a. sjukdom, funktionsnedsättning och vård av barn. Socialförsäkringen är därför viktig för de allra flesta. Korrekta beslut och hög kvalitet i handläggningen är en förutsättning för att upprätthålla rättssäkerhet och legitimitet för socialförsäkringssystemet. Det är därför viktigt att fusk och felaktiga utbetalningar motverkas i så stor utsträckning som möjligt. Riksrevisionen har granskat hur arbetet mot felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen fungerar. Riksrevisionen konstaterar att regeringen och Försäkringskassan har genomfört många insatser och åtgärder för att minska felaktiga utbetalningar. Samtidigt bedömer Riksrevisionen att arbetet med att motverka felaktiga utbetalningar har nedprioriterats under den granskade perioden. För att motverka felaktiga utbetalningar lämnar Riksrevisionen en rad rekommendationer till Försäkringskassan. Vidare rekommenderar Riksrevisionen att regeringen ska se till

att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på de felaktiga utbetalningarna.

Utskottet konstaterar att omfattningen av de felaktiga utbetalningarna inom socialförsäkringen inte har undersökts sedan 2010. Utskottet delar även Riksrevisionens bedömning att det behöver göras återkommande studier av omfattningen av felaktiga utbetalningar och att ett sådant underlag krävs för att kunna utvärdera genomförda insatser och utforma framtida åtgärder. Utskottet föreslår därför i enlighet med Riksrevisionens rekommendation att riksdagen gör ett tillkännagivande om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar. Utskottet tillstyrker därmed motionerna 2016/17:3582 (M, C, L, KD) och 2016/17:3587 (SD). Vidare bör riksdagen lägga regeringens skrivelse 2016/17:51 till handlingarna.

Särskilt yttrande

Felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen, punkt 1 (S, MP)

Fredrik Lundh Sammeli (S), Phia Andersson (S), Rickard Persson (MP), Kerstin Nilsson (S), Teresa Carvalho (S), Patrik Engström (S) och Mathias Tegnér (S) anför:

Vi välkomnar de åtgärder som regeringen målmedvetet vidtar för att stärka Försäkringskassans arbete med att motverka felaktiga utbetalningar. Det krävs kunskap för att kunna följa och bedöma utvecklingen av omfattningen av de felaktiga utbetalningarna. Det mörkertal som finns försvårar mätningar och ställer krav på att olika metoder tas fram för att bedöma omfattningen. Frågorna är komplexa och studier är nödvändiga för att öka kunskapen inom området. Som regeringen nämner i skrivelsen har bl.a. en delegation mot överutnyttjande av och felaktiga utbetalningar från välfärdssystemet (dir. 2016:60) i uppdrag att ta fram studier om felaktiga utbetalningar från välfärdssystemen, att redovisa orsakerna till de felaktiga utbetalningarna och lämna förslag på mål och resultatindikatorer. Vi konstaterar således att regeringen – vilket även redovisas i skrivelsen – redan har vidtagit åtgärder som ligger i linje med Riksrevisionens rekommendationer och yrkandena i motionerna om att mäta storleken på de felaktiga utbetalningarna. Vi finner därför ingen anledning att ställa oss bakom ett tillkännagivande.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regeringens skrivelse 2016/17:51 Riksrevisionens rapport om felaktiga utbetalningar inom socialförsäkringen.

Följdmotionerna

2016/17:3582 av Johan Forssell m.fl. (M, C, L, KD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen bör se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på felaktiga utbetalningar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

2016/17:3587 av Linus Bylund m.fl. (SD):

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om Riksrevisionens rekommendation till regeringen att se till att Försäkringskassan regelbundet mäter storleken på de felaktiga utbetalningarna, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.